

УДК 343.352:346.3:005.35:174

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.4.23>

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНСТРУКТИВНОГО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У ПРИВАТНОМУ СЕКТОРІ

Таволжанський О. В.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правової політики,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

Таволжанський О.В. Проблеми впровадження конструктивного запобігання корупції у приватному секторі.

Стаття присвячена аналізу проблем впровадження конструктивного запобігання корупції у приватному секторі, що набуває особливої актуальності в умовах системної корупції в Україні. Розглянуто поняття конструктивного запобігання корупції як підходу, що передбачає формування середовища, яке унеможливорює або мінімізує умови для виникнення корупції, зокрема шляхом усунення причин та сприятливих чинників корупційної поведінки за допомогою впровадження комплаєнс-систем, етичних кодексів, формування доброчесного середовища тощо.

Також, виявлено, що антикорупційна політика здебільшого зосереджена на публічному секторі та каральних заходах, тоді як питання превенції в бізнес-середовищі залишаються поза увагою. Як наслідок, було окреслено ключові чинники, що ускладнюють імплементацію відповідних механізмів в Україні, серед яких: обмежене розуміння бізнесом довгострокових переваг антикорупційних заходів, толерування корупції у корпоративному середовищі, прогалини законодавства та відсутність стимулювання з боку держави.

Наголошено на недостатній ефективності вже існуючих програм та етичних кодексів, які часто носять формальний, або фіктивний характер. Що підтверджується статистикою низки авторитетних організацій, зокрема U4, UNODC, LRN, UNIC та інших.

Проаналізовано і міжнародний досвід та окремі приклади успішної реалізації конструктивних антикорупційних механізмів, що свідчить про необхідність комплексного підходу, який поєднує стримувальне та конструктивне запобігання корупції.

У висновку зазначається, що для підвищення антикорупційної спроможності українського бізнесу потрібне не лише законодавче закріплення превентивних заходів, а й зміна корпоративної культури та свідоме інтегрування принципів доброчесності у повсякденну діяльність підприємств. Автор підкреслює потребу у подальших дослідженнях і розробці дієвих стратегій впровадження конструктивного запобігання корупції у приватному секторі.

Ключові слова: підкуп, працівник підприємства, приватний сектор економіки, юридичні особи приватного права, антикорупційний комплаєнс, запобігання корупції, заходи кримінально-правового характеру, доброчесність бізнесу, підприємницька діяльність, корупційні ризики, антикорупційна політика, стратегія.

Tavolzhanskyi O.V. Problems of implementing constructive corruption prevention in the private sector.

The article analyzes the problems of implementing constructive corruption prevention in the private sector, which is gaining particular relevance in the context of systemic corruption in Ukraine. The concept of constructive corruption prevention is considered as an approach aimed at creating an environment that prevents or minimizes conditions for corruption by addressing the root causes and enabling factors of corrupt behavior through the implementation of compliance systems, codes of ethics, and the cultivation of an integrity-oriented corporate environment.

It has been identified that anti-corruption policy in Ukraine is predominantly focused on the public sector and punitive measures, while preventive efforts in the business environment remain neglected. As a result, key factors complicating the implementation of relevant mechanisms in Ukraine have been

outlined, including: limited understanding by businesses of the long-term benefits of anti-corruption measures, tolerance of corruption in the corporate environment, gaps in legislation, and the lack of incentives from the state.

The article emphasizes the insufficient effectiveness of existing programs and codes of ethics, which often remain formal or fictitious, as evidenced by statistics from several reputable organizations such as U4, UNODC, LRN, UNIC, and others. The study also analyzes international experience and individual examples of successful implementation of constructive anti-corruption mechanisms, highlighting the need for a comprehensive approach that combines deterrent and constructive prevention measures.

The conclusion states that enhancing the anti-corruption capacity of Ukrainian businesses requires not only legislative consolidation of preventive measures but also changes in corporate culture and conscious integration of integrity principles into daily business operations. The author underscores the need for further research and the development of effective strategies for implementing constructive corruption prevention in the private sector.

Key words: bribery, enterprise employee, private sector of the economy, private legal entities, anti-corruption compliance, corruption prevention, criminal law measures, business integrity, entrepreneurial activity, corruption risks, anti-corruption policy, strategy.

Постановка проблеми. У 2015 році Організацією Об'єднаних Націй було розроблено глобальний план дій під назвою «Цілі сталого розвитку» (далі ЦСР), спрямованих на забезпечення економічного, соціального та екологічного розвитку, а також подолання бідності, забезпечення миру та процвітання для всіх до 2030 року. Структурно, ЦСР включає в себе 17 цілей, покликаних захистити планету та покращити умови життя її населення, до яких зокрема належить ціль 16.5, яка полягає у «суттєвому зменшенні корупції та хабарництва у всіх їх формах» [1].

Тобто, у сучасному світі корупція визнається однією з найбільш глобальних проблем, яка частіш за все є першопричиною численних соціальних, економічних негараздів та потребує негайного вирішення.

На сьогодні у більшості країн функціонує безліч антикорупційних програм, створено спеціалізовані органи з протидії корупції, ухвалено відповідні стратегії й законодавчі акти. Проте, незважаючи на наявність цих інструментів, проблема корупції не лише не зникає, а часто поглиблюється. Однією з причин такої ситуації є фрагментарний підхід до цього явища — антикорупційна політика нерідко обмежується боротьбою з корупцією в публічному секторі, ігноруючи її прояви у приватній сфері. Крім того, зарубіжні науковці досить часто наголошують на необхідності «поглиблення розуміння складних соціальних проблем», зокрема корупції [2, с. 727].

Водночас боротьба з корупцією часто зводиться до розслідування конкретних правопорушень та застосування кримінально-правових санкцій, тоді як профілактичні заходи, превенція та формування культури доброчесності залишаються поза належною увагою. Фактично, відсутність комплексного підходу унеможливорює ефективне викорінення корупційних практик, особливо в бізнес-середовищі, що в перспективні вкрай негативно впливає на всі сфери суспільного життя.

Так, серед наслідків корупції у приватному секторі можна виділити порушення рівних умов конкуренції, зменшення інвестиційної привабливості компаній, розмивання принципів корпоративної етики, підлив засад доброчесності й прозорості в діловій діяльності, а також підвищення операційних ризиків, що можуть спричинити як фінансові, так і репутаційні втрати [3, с. 8]. У 2024 році, згідно з даними соціологічного опитування InfoSapiens та НАЗК «Корупція в Україні 2023: розуміння, сприйняття, поширеність» – 73% бізнесів відзначили, що корупція є дуже серйозною проблемою для України та стоїть одразу після збройної агресії з боку РФ [4]. А на світовому рівні, за даними Аналітичного звіту CSIS «The Costs of Corruption: Strategies for Ending a Tax on Private Sector Led Growth», щорічні втрати приватного бізнесу від корупції можуть сягати до 1,5 трильйона доларів США [5].

Отже, актуальність дослідження зумовлена необхідністю переосмислення підходів до запобігання корупції в приватному секторі, впровадження дієвих комплаєнс-систем та формування етично орієнтованого бізнес-середовища, що є елементом так званого конструктивного запобігання корупції, яке полягає саме у формуванні антикорупційної поведінки.

Метою дослідження є ідентифікація тих ключових чинників, що ускладнюють впровадження та ефективну реалізацію механізмів конструктивного запобігання корупції у приватному секторі.

Стан опрацювання проблематики. Слід вкотре підкреслити, що проблема корупції у приватному секторі як у практичному вимірі, так і в науковому дискурсі, продовжує залишатися на периферії уваги дослідників і політиків, поступаючись за пріоритетністю проблематиці корупції у публічному секторі. Водночас, фундаментальні аспекти цього явища були ґрунтовно дослідженні у працях Б.М. Головікіна, О.В. Новікова, Т.А. Жукової, А.С. Шестопада, С.В. Ворушило та інших. Серед зарубіжних дослідників значний внесок в опрацювання тематики здійснили М.А. Сартор та П. Біаміш.

В свою чергу, проблемні питання конструктивного запобігання корупції в Україні було ретельно проаналізовано у дослідженні центру U4 «Розвиток запобігання корупції в Україні: конструктивний підхід», підготовленому Д. Джексон, О. Гус та О. Койдель. Але, попри наявні наукові та практичні напрацювання, актуальним все ще залишається комплексне дослідження питань конструктивного запобігання корупції саме у приватному секторі, зокрема ідентифікація основних бар'єрів.

Виклад основного матеріалу. Варто почати з визначення конструктивного запобігання корупції, яке досить нечасто зустрічається в українському науковому полі та було запропоноване у вищезгаданому дослідженні U4, у зв'язку з відсутністю концептуальної чіткості у підходах до протидії корупції. Так, було виокремлено дві форми запобігання корупції – конструктивне та стримувальне.

На думку експертів-радників, таке розмежування дає змогу точніше ідентифікувати потенційні прогалини у державній політиці та правозастосуванні. Обидва типи запобігання спрямовані на зниження загального рівня корупції, однак реалізуються через різні механізми впливу. Наприклад, стримувальне запобігання передбачає зменшення мотивації до вчинення корупційних дій, тобто формування ефекту «подумай двічі» серед потенційних порушників. Такий підхід застосовується регулярно та базується на припущенні, що поведінка змінюється у відповідь на зовнішні стимули – правові обмеження, процедури та ризик невідворотності покарання.

На відміну від стримувального, конструктивне запобігання зосереджується на формуванні середовища, яке унеможливорює або мінімізує умови для виникнення корупції. Його мета полягає не лише у стримуванні, а у випередженому усуненні причин та сприятливих чинників корупційної поведінки. Такий підхід включає впровадження етичних стандартів, корпоративного комплаєнсу та формування культури доброчесності, зокрема шляхом впровадження освітніх програм тощо. Загалом, даний розподіл можна провести за метою: конструктивне запобігання – збільшити стимули для боротьби з корупцією; стримувальне – зменшити стимули [6, с. 11–15].

На наш погляд, синергія цих двох форм запобігання корупції дозволить ефективно просувати та реалізовувати антикорупційну політику в Україні, зокрема на рівні приватного сектору.

Так, держави де відсутня певна акцентуація на стримувальній формі запобігання корупції та успішно застосовуються механізми і конструктивної форми – займають передові місця в Індексі сприйняття корупції Transparency International, до них зокрема належить Королівство Данія, де так звані кодекси честі набули популярності ще у 2000-х, а також Фінляндія, в якій менталітет сприймає корупцію як недопустиме правопорушення, яке суперечить моральним нормам [7, с. 40].

В Україні також було закріплено деякі механізми конструктивного запобігання, наприклад в Антикорупційній стратегії на 2021-2025 роки міститься пункт 2.2 та 2.3, які передбачають поступове зменшення толерування корупції у суспільстві, правила етичної поведінки та загалом формування негативного ставлення до корупції [8], водночас варто згадати і розробку Національним агентством запобігання корупції – освітніх програм для шкіл, університетів.

В контексті статті, варто зазначити, що в приватному секторі також спостерігаються певні тенденції до конструктивного запобігання корупції, наприклад у 2024 році Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) оприлюднило два документи, які свідчать про поступове впровадження цього напрямку запобігання корупції у приватному секторі, йдеться про Примірний кодекс доброчесності, який фактично є типовим етичним регламентом для підприємств та містить положення щодо етичної поведінки працівників, засад функціонування системи антикорупційного комплаєнсу тощо, а також Настільну книгу з розбудови доброчесної організації – певного методичного посібника, розробленого для юридичних осіб з метою поширення принципів доброчесності та формування нульової толерантності до корупції у бізнес-середовищі [9; 10].

Але, попри наявність цих антикорупційних програм, стратегій і концептуальних ініціатив, конструктивне запобігання корупції в Україні, зокрема в приватному секторі, залишається недостатньо розвиненим та фактично другорядним напрямом державної політики. Цю тенденцію підтверджують статистичні дані Мережі доброчесності та комплаєнсу (UNIC), відповідно до яких станом на 2023 рік до її складу входило лише 45 учасників та 5 державних підприємств-партнерів. З огляду на те, що в Україні зареєстровано близько 1,8 мільйона компаній, такі показники свідчать про вкрай низький рівень впровадження комплаєнс-систем і загалом превентивних, конструктивних антикорупційних механізмів у приватному секторі [11, с. 4-5].

Саме тому, вважаємо необхідним проаналізувати ті ключові чинники, що перешкоджають впровадженню конструктивних антикорупційних механізмів у сфері українського бізнесу, а також виявлення тих проблем, які можуть виникнути вже у процесі їх практичного застосування.

Проаналізувавши вищенаведену статистику можемо зробити висновок, що однією з найбільш масштабною проблемою можна вважати загалом ігнорування, або нехтування певними механізмами конструктивного запобігання корупції у приватному секторі.

Так, у 2016 році, лише 40 українських компаній мали якісні антикорупційні програми, опубліковані на своїх вебсайтах. Згідно з результатами дослідження Transparency International, серед визначених підприємств, 62 компанії отримали менше 5 балів, а 30 – нуль (за 10 бальною шкалою), що свідчить про вкрай низьку зацікавленість бізнесу у впровадженні антикорупційних заходів і прозорості. Крім того, експерти також наголошували на проблемі впровадження та публікації етичних кодексів, 57 компаній не опублікували їх на власних веб-сайтах, або не опублікували їх взагалі [12, с. 18–54].

Звісно, в певній мірі ситуація покращилася, як і очікувалось НАЗК опублікувало Типову антикорупційну програму юридичної особи, почалось поступове впровадження сертифікації ISO, але згідно з наведеною статистикою UNIC стан впровадження антикорупційного комплаєнсу, етичних кодексів та інших заходів запобігання корупції навіть у 2023 році залишався на досить низькому рівні.

На наш погляд, в Україні конструктивне запобігання корупції, особливо в приватному секторі, залишається другорядним через низку причин. По-перше, варто погодитися з дослідниками U4, які наводять загальні причини другорядності, зокрема: 1) зосередження суспільного і політичного акценту на каральних заходах – затриманнях, конфіскаціях, кримінальних переслідуваннях, що сприймаються як головний критерій ефективності; 2) концептуальна схожість, ототожнення поняття запобігання корупції та запобігання злочинності у кримінологічній теорії, що полягає у забезпеченні реальної загрози примусового виконання, шляхом концентрації уваги лише на формулі «виявити-покарати»; 3) редукція концепції превенції яка спричинила зміщення фокусу на інструменти постфактум, такі як прозорість у розкритті інформації, декларації активів, реєстри бенефіціарів тощо – замість розбудови внутрішніх корпоративних культур, спроможних ефективно протистояти корупційним ризикам до їх реалізації [6, с. 15].

По-друге, варто також враховувати певні особливості приватного сектору, тому серед можливих причин низької зацікавленості українського бізнесу у конструктивних заходах запобігання корупції, ми виділяємо:

1) Обмежене розуміння довгострокових переваг конструктивних антикорупційних заходів.

На жаль, частина підприємств і надалі ігнорує питання забезпечення антикорупційної безпеки або не вбачає доцільності інвестувати у впровадження відповідних превентивних заходів. Такий підхід є стратегічно хибним, оскільки, згідно з даними дослідження Всеукраїнської Мережі Доброчесності та Комплаєнсу (UNIC, 2018), більше 60% респондентів вважають репутацію та доброчесність компаній важливими чинниками при ухваленні бізнес-рішень, зокрема щодо співпраці, ціни та якості продукції. Понад 80% опитаних повністю або скоріше погоджуються з необхідністю запровадження інструментів доброчесності в український бізнес, що підтверджує суспільний запит та позитивно вплинуло б на імідж компаній, зацікавленість з боку інвесторів, партнерів тощо [3, с. 57-58].

2) Толерування корупції у бізнес середовищі, або готовність використовувати корупцію для досягнення власних цілей.

Даний чинник, також перешкоджає впровадженню конструктивних заходів запобігання корупції. Згідно з дослідженням Info Sapiens та EUACI (2020), лише 3,4% представників бізнесу однозначно відмовились би від корупційної пропозиції, тоді як понад 50% демонструють пасивну або

нейтральну позицію, що свідчить про відсутність чітких етичних орієнтирів. Крім того, майже чверть респондентів (24,7%) прямо орієнтовані на використання корупції, а ще близько 22% готові розглядати корупцію як альтернативу у складних ситуаціях. Вочевидь, у тих респондентів, що позитивно, або нейтрально ставляться до корупції ніколи не буде впроваджено конструктивні заходи запобігання корупції, які фактично діють зсередини компанії та перешкоджають реалізації злочинних намірів [13].

3) Наявність прогалин і суперечностей в антикорупційному законодавстві.

Даний чинник, вочевидь, створює нормативну невизначеність для суб'єктів господарювання. У ряді випадків правові норми не враховують специфіку бізнесу та в основному направлені на запобігання корупції у державному секторі. Варто погодитися з думкою Б.М. Головкина, який зазначає, що наразі антикорупційне законодавство не відповідає специфіці та вимогам бізнес середовища, загалом суспільства [14, с. 347–354]. Наприклад, наразі у законодавстві відсутнє поняття антикорупційного комплаєнсу, етичних кодексів та інших визначень, що ускладнює загалом розуміння та подальшу імплементацію певних механізмів запобігання корупції.

4) Недостатній рівень державного контролю та відсутність стимулювання з боку органів влади.

Окрім нормативних прогалин, значну роль відіграє недостатнє моніторинг і стимулювання з боку держави. За результатами дослідження PwC Global Economic Crime Survey 2024, 30% опитаних компаній не вживали жодних заходів для протидії внутрішнім фінансовим правопорушенням, що в поєднанні з вже згаданими показниками свідчить про фактичну бездіяльність держави у сфері конструктивного запобігання корупції у приватному секторі [15]. Наразі, у чинному законодавстві відсутні обов'язкові вимоги щодо впровадження комплаєнс-програм, наприклад, або інших превентивних інструментів для бізнесу, так само як і ефективні механізми моніторингу їх наявності чи результативності. Вимоги висуваються лише до підприємств із державною часткою понад 50%, або учасників публічних закупівель на суму понад 20 млн. грн [16].

Тобто, якщо державні підприємства у державному секторі активізація процесу впровадження антикорупційних механізмів здебільшого є результатом реалізації національних антикорупційних програм та зовнішнього регуляторного тиску, а в ТНК взагалі їх використання почалось набагато раніше, переважно у зв'язку з необхідністю дотримання міжнародних стандартів, то у приватному секторі – це добровільна опція. Безумовно, надмірне державне втручання у діяльність приватного сектору є недоцільним, однак корупція становить системну загрозу, яка потребує обов'язкового й цілеспрямованого реагування на рівні нормативної політики та внутрішнього регулювання бізнесу.

Отже, на наш погляд, саме ці проблеми перешкоджають, загалом, впровадженню конструктивних антикорупційних механізмів в український бізнес, при чому як на рівні усвідомлення їхньої необхідності, так і на рівні зацікавленості в їх практичній реалізації. Але, крім цього, необхідно також розглянути ті перешкоди, з якими бізнес може стикнутися вже безпосередньо в процесі реалізації, або впровадження відповідних антикорупційних засобів.

Так, однією з найбільших актуальних проблем є недостатня дієвість, або сумнівність антикорупційних політик та етичних кодексів. На думку аналітика TI Ukraine Дмитра Якимчука, навіть за наявності антикорупційних програм у компаніях, вони часто виконуються суто формально і не мають реального впливу на внутрішню етичну культуру [12]. Також, на наявності цієї проблеми наголошують західні дослідники, зокрема Майкл А. Сартор та Пол В. Біміш, які акцентували увагу на питанні ефективності етичних кодексів та відсутності чітких доказів впливу кодексу поведінки на етику та стан корупції в компаніях [6].

Варто погодитися, що дана проблема насправді існує і перешкоджає конструктивному запобіганню корупції. У 2022 році, компанія LRN, яка займається наданням послуг з навчання етики та комплаєнсу, опублікувала огляд у якому зазначила, що близько 33% крупних європейських компаній мають незадовільні, або неефективні кодекси поведінки [17]. Це, у свою чергу, унеможливорює реальне формування корпоративної культури доброчесності, яка є ключовим елементом конструктивного запобігання корупції. Така ситуація підтверджує існування системної проблеми низької ефективності впроваджених кодексів поведінки, навіть за наявності офіційно затверджених документів, що не мають підтримки на практичному рівні управління.

Вважаємо, що дане явище спричинено низкою причин. У навчальному посібнику з запобігання корупції підготовленого UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) та GRACE (Global

Resource for Anti-Corruption Education and Youth Empowerment), наведено перелік основних недоліків перших комплаєнс-програм, зокрема виконання лише формальних процедур, наприклад публікація етичних кодексів, внутрішніх правил поведінки та інших заходів – без належної оцінки їх результативності та впливу на етичну поведінку всередині організації, що в результаті не охоплювало глибинні проблеми компанії та її бізнес-моделі [18, с. 17–24].

Зазвичай, комплаєнс-програми, освітні компанії та інші механізми, сприймаються як окремий інструмент, відокремлений від основної діяльності підприємства, а тому не можуть вплинути на корпоративні цінності чи змінити практики ведення бізнесу. А, у результаті корпоративна культура, в якій допускається порушення норм, залишається незмінною.

Наступною практичною проблемою є ігнорування комплексу заходів конструктивного запобігання корупції. Як свідчить вищенаведена статистика, у більшості випадків підприємства обмежуються впровадженням лише базових елементів – етичних кодексів і комплаєнс-систем. Останні, у свою чергу, охоплюють як стимулюючі (наприклад, оцінка ризиків, аудит, правовий аналіз), так і конструктивні інструменти (зокрема, безперервне навчання) [19, с. 90–93].

Водночас, якщо стимулюючі компоненти, які доволі часто є формалізованими, більш-менш інтегруються в діяльність компаній, то конструктивні заходи здебільшого залишаються поза увагою. Більше того, поза межами класичного комплаєнсу існує низка інструментів, ефективність яких також часто недооцінюється бізнесом. Серед них: адміністративні стимули, діяльність етичних комісій, стратегії формування доброчесних суспільних норм, просвітницькі кампанії, удосконалення адміністративних процедур тощо.

Загалом, причини недостатнього використання інструментів конструктивного запобігання корупції цілком зрозумілі. Так, зокрема, у своїх дослідженнях Дональд С. Ланжевуорт (Langevoort) підкреслює важливість узгодження систем винагород і кар'єрного просування з етичними цінностями як необхідної умови формування доброчесного корпоративного середовища [20, с. 933–977]. Проте з точки зору бізнесу, впровадження таких заохочувальних механізмів не сприймається як першочергова потреба. Це може бути зумовлено, з одного боку, небажанням нести додаткові витрати, а з іншого – відсутністю прямого й негайного економічного ефекту від таких інвестицій, що ускладнює їхнє обґрунтування в умовах короткострокової бізнес-логіки.

Крім того, існує певний скепсис щодо реального впливу таких заходів на зміну поведінкових моделей персоналу, що також знижує мотивацію до їх впровадження. У результаті конструктивні інструменти доброчесності розглядаються як допоміжні або факультативні, а не як інтегральна частина корпоративного управління, що підтверджується відсутністю у більшості приватних компаній в Україні – інформаційних, освітніх програм з антикорупції.

Однією з ключових причин недостатнього впровадження таких механізмів, як удосконалення адміністративних процесів, цифровізація, меритократія та перегляд бюрократичних норм, також є відсутність чітких інституційних стимулів та ресурсів. Без прямого економічного заохочення компанії не бачать негайного вигаду від інвестицій у ці напрями, а короткострокове мислення вважають вигідніше, ніж довгострокові інноваційні зусилля.

Хоча, саме ці механізми вважаємо одними з найбільш ефективних у боротьбі з основними формами корупції у приватному секторі, зокрема підкупом. Згідно з даними OECD, цифровізація публічних послуг суттєво знижує корупційні ризики шляхом зменшення людського контакту, зокрема зменшуючи можливості для зажадання неправомірної винагороди. Ідентичні практики в країнах Латинської Америки показали скорочення «петитної корупції» більш ніж на 12% [21]. Крім того, цифровазація сприяє створенню різноманітних каналів для повідомлення про порушення, зокрема механізми захисту викривачів (whistle-blowing).

Фактично, в обох проблемах простежується одна спільна причина – низька мотивація, зацікавленість бізнесу у впровадженні конструктивних заходів запобігання корупції, що, може бути пов'язано з тим, що антикорупційні політики не синхронізуються з HR, закупівлями, фінансами – тобто існують окремо від щоденної операційної діяльності. Хоча як зазначає UNODC, цінності повинні бути інтегровані у щоденну діяльність компанії, а працівники – забезпечені практичними інструментами й навчанням, які допоможуть діяти навіть у складних або неочевидних ситуаціях.

Висновок. Узагальнюючи, конструктивне запобігання корупції є життєво важливим елементом ефективної антикорупційної політики і має функціонувати в нерозривній єдності зі стримувальним запобіганням. Тільки комплексна реалізація обох підходів забезпечить дієве зниження рівня корупції в компаніях.

У статті було досліджено та проаналізовано лише проблеми, з якими компанії стикаються при впровадженні конструктивних заходів запобігання корупції. Визначено, що основною причиною є низька зацікавленість українського бізнесу у впровадженні відповідних механізмів запобігання корупції, що також спричинено низкою чинників, зокрема толеруванням корупції у бізнес середовищі, недосконалістю антикорупційного законодавства, обмеженим розумінням довгострокових переваг конструктивних антикорупційних заходів та інших.

Також було визначено перешкоди, з якими юридичні особи приватного права можуть стикнутися вже в процесі реалізації певних механізмів конструктивного запобігання корупції, серед них недостатня дієвість, або сумнівність антикорупційних політик та етичних кодексів, а також ігнорування комплексу заходів конструктивного запобігання корупції, що звісно не дає жодних дієвих результатів.

Варто зазначити, що необхідним є подальша розробка дієвих шляхів для подолання зазначених проблем та актуалізації питання конструктивного запобігання корупції у приватному секторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. United Nations. 2015. URL: <https://sdgs.un.org/publications/transforming-our-world-2030-agenda-sustainable-development-17981>.
2. Sartor M.A., Beamish P. W. Private Sector Corruption, Public Sector Corruption and the Organizational Structure of Foreign Subsidiaries. *Journal of Business Ethics*. 2020. Vol. 167. P. 725–744.
3. Запобігання корупції у приватному секторі: монографія / за заг. ред. Б.М. Головкина. Харків: Право, 2020. 286 с.
4. Корупція в Україні 2023: розуміння, сприйняття, поширеність: звіт за результатами опитування населення та бізнесу / [Савчук Д., Шуренкова А.]; ТОВ «InfoSapiens» за підтримки Національного агентства з питань запобігання корупції. Київ. 2024. 131 с.
5. Nameed S. The Costs of Corruption: Strategies for Ending a Tax on Private-sector-led Growth : [report] / Sadika Nameed; contributing author J. Magpile; project director D. Runde; *Center for Strategic and International Studies (CSIS)*. Washington, D.C.: CSIS. 2014. 56 p.
6. Jackson, D.; Huss, O.; Keudel, O. Advancing corruption prevention in Ukraine: a constructive approach. 2024. *Bergen: U4 Anti-Corruption Resource Centre, Chr. Michelsen Institute (U4 Issue 2024:03)*. 31 p.
7. Таволжанський О.В., Пехота Є.В. Запобігання корупції серед органів місцевого самоврядування: досвід країн Європейського Союзу. *Публічне право*. 2024. № 3 (55). С. 35-43
8. Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки. *Національне агентство запобігання корупції*. 55 с.
9. Настільна книга з розбудови доброчесної організації. *Національне агентство запобігання корупції*. 2024. Київ. 45 с. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/6371/>.
10. Примірний кодекс доброчесності. *Національне агентство запобігання корупції*. 2024. Київ. 18 с. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/6387/>.
11. Річний звіт Всеукраїнської мережі доброчесності та комплаєнсу UNIC. *UNIC*. 2023, с. 22 URL: <https://unic.org.ua/our-documents/>.
12. Прозорість корпоративної звітності: оцінка найбільших приватних та державних компаній України. *Transparency International Ukraine*. 2016. 58 с.
13. Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність: звіт за результатами опитування населення та бізнесу. ТОВ «InfoSapiens» за підтримки Національного агентства з питань запобігання корупції. Київ. 2020. 76 с.
14. Головкин Б.М. Про корупцію в приватному секторі. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 4. С. 347–355.
15. Global Economic Crime Survey 2024. Report on Ukraine. PwC Ukraine. 2024. URL: <https://www.pwc.com/ua/en/survey/2024/global-economic-crime-survey.html>.
16. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
17. Staff and Wire Reports. Study: 1 in 3 Major Corporations Have Ineffective Codes of Conduct. *Corporate Compliance Insights*. URL: <https://www.corporatecomplianceinsights.com/lrn-code-conduct-survey-2022>.

18. Private Sector Corruption. Module 5: Knowledge tools for academics and professionals. UNODC and GRACE. 49 p.
19. Новіков О.В. Аспекти функціонування антикорупційного комплаєнсу в приватній сфері. Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення: матеріали міжвуз. наук. практ. конф. 2017. Київ. С. 90–93.
20. Langevoort, D. C. Cultures of Compliance. *American Criminal Law Review*. 2017. Vol. 54, Is. 4. P. 933–977.
21. Santiso, C. Digitalisation as an anti-corruption strategy: what are the integrity dividends of going digital? *Development Matters*. 2021. URL: <https://oecd-development-matters.org/2021/08/04/digitalisation-as-an-anti-corruption-strategy-what-are-the-integrity-dividends-of-going-digital>.